

110833

SVETE VIŠARJE

Spisal
Marijin častilec.

Založila
Slov. kršč.-soc. „Zveza“ za Horoško.
1910.

MS. A. 1. 1. 1.

VIRGIL ŠČEK

Svete Višarje.

Spisal

Marijin častilec,

duhovnik krške škofije.

1910.

Založila slovenska kršč. - soc. »Zveza« za Koroško.

Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu.

110833

110833

Št. 2460.

Imprimatur.

Kn.-šk. krški ordinarijat v Celovcu, 11. junija 1910.

Po naročilu Nj. kn.-šk. milosti:

L. S.

J. Vidovic, m. p.
kancelar.

N 212/1953

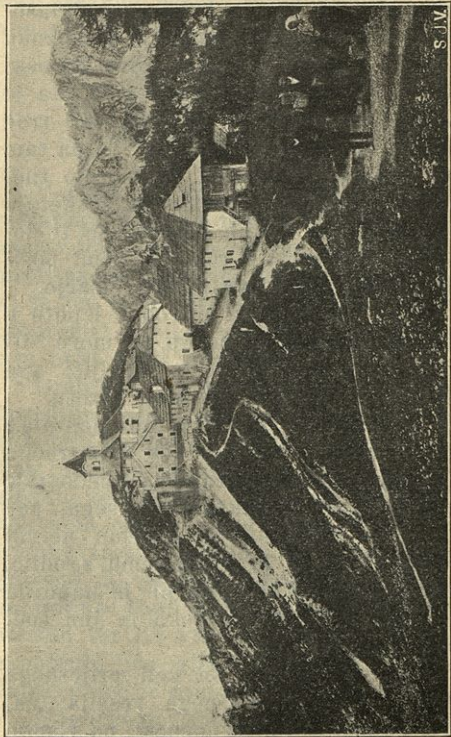
Svete Višarje.

Tam, kjer se Italije dotikajo avstrijske kronovine: Koroška, Primorska in malodane tudi Kranjska, tam na Koroškem, kjer je jezikovna meja Nemcev, Lahov in Slovencev, stoji skoro tisoč metrov nad Kanalsko dolino in 1792 *m* nad morsko gladino na golem vrhu znana romarska cerkev: sv. Višarje.

Sv. Višarje! Bile ste prijetne sanje mojih otroških dni in ostale ste hrepenenje mojih moških let. K vam je plaval moj duh, ko si je slikal svojo

bodočnost, k vam se obrača še sedaj, kolikorkrat potrebuje svèta in pomoči. Sv. Višarje! Kdo jih še ni obiskal! Kdo ni vzletel tja po perotih svojih željá! Ali kdo vsaj ni slišal tega imena! Kaj ne, dragi bralec, tudi tebi so znane? Ti veš, da je to slavna romarska pot Marijina. In ako bi tega ne vedel, bi to lahko uganil.

Kakor betlehemski pastirji okrog jaslic Zveličarjevih, tako se gnetejo okrog višarskega vrha drugi gorski velikani. Na južni in zapadni strani se trdo k njemu tiščijo bratje iz iste družine Julijskih planin, med tem ko proti vzhodu vrhovi naših Karavank drug za drugim nekako plaho pogleduje semkaj. Na severni strani se v dveh vrstah mogočno postavljajo Zilske planine s svojimi ličnimi vrhovi in črez njih rame gledajo glave slovečih tirolskih Dolomitov in Visokih Tur. Pač da so te glave zavite v pokrivalo sivih oblakov, pa ne vselej. Zdaj pa zdaj se spoštljivo odkrijejo ter pobožno zrejo na sv. Višarje. Nekako svečano je, kadar njih gospodar, Veliki Klek (3797 *m*) odgrne svojo belo glavo, da iskreno pozdravi Kraljico višarsko ter

S. J. V.

se zatopi v molitev... Vsled krasnega razgleda, ki je lep kakor z najglasovitejših švicarskih planin, je obče znan „stari“ Dobrač; zato se zove koroški Rigi. Ali hribolazci sami trdé, da je razgled z Višarij še divnejši radi trde bližine slikovitega gorovja. Tu pa tam so se gore odmaknile, da morejo tudi dolinice blizu in, kedar se lesketajo solnčni žarki v njih jezerih, se ti dozdeva, kakor bi z rosnimi očmi pošiljale svoje pozdrave na sv. Višarje.

Res! Kraj take prirodne lepote v čistem planinskem zraku ne more biti posvečen nikomur nego Kraljici vse zemlje in njenemu božjemu detetu.

In kako je ta božja pot nastala? V taki višini graditi cerkev in potrebna poslopja, in sicer v kraju, kjer nedostaje lesa in vode in takorekoč vsega, pač ni lahko in ljudje se k temu neradi odločijo. Če se je kljub temu zgodilo, moramo nehote reči, da jih je napotila do tega nadčloveška roka in jim tudi pomagala.

Kdor potrebuje in želi prijetnega razvedrila in nedolžnega veselja, naj gre, če ima čas in priložnost, na visoko goro. To blaži srce in krepi zdravje;

zato iskreno pozdravljamo rastoče zanimanje za naše planine. Torej

Na goro, na goro,
na strme vrhe!
Tja kliče in miče
in vabi srce!

V času pa, ko je nastala višarska romarska pot, se nihče ni zmenil za lepoto naših gor in vendar je bil izbran biser naših pokrajin, vrhu tega kraj, ki je od vseh strani pristopen, vsem takorekoč blizu. Ali ne zasledimo v tem neko višjo modrost?

Dalje! Sv. pismo nam ganljivo pripoveduje, kako mati mladega Tobija ni mogla dočakati vrnitve svojega sina. Dan na dan je šla na višine željno gledat, kedaj pride, da bi ga tem preje videla in objela. Tudi srce, ki si je izvolilo ta kraj, mora biti srce polno ljubezni, ki se željno ozira črez hribe in doline tudi po svojih oddaljenih otrocih ter jih vabi k sebi in, ko ga zapuščajo, še gleda za njimi, gleda daleč, daleč za njimi in jih blagoslavlja.

Mogočnost, modrost in največjo materino ljubezen družijo v sebi ena: Ona, ki je „Devica mogočna“, „Sedež

modrosti božje“, „Mati ljubezniva“, in to je Marija.

Tu na meji več jezikov se tudi tako lepo spolnujejo njene preroške besede: „Odsihdob me bodo blagrovali vsi rodovi.“ Če vse to pomislimo, moramo pač reči: Marija sama si je izvolila ta kraj. Naravnost sili nas pa k temu morje dobrot, ki se je raz sv. Višarij razlilo na naše pokrajine po priprošnji Marijini, o čemur se bomo pozneje prepričali.

V vsaki cerkvi, kjer je Najsvetejše, biva Bog med nami, posluša naše prošnje in nam deli sadove svojega odrešenja. Vsaka cerkev je torej, bi rekel, sveta dežela v malem. Krstni kamen nas spominja Jordana; prižnica onih gor in krajev, kjer se je razlegal glas Gospodov, spovednica je vodnjak Betseda, tabernakel — Nazaret ali dvorana Zadnje večerje, oltar — gora Kalvarija. Ali istina je, da Bog in preblazena Devica nas v nekaterih krajih rajši uslišita in obilnejših dobrot delita kakor v drugih. Mar ni tudi sv. družina romala v Jeruzalem molit? Mar ni Zveličar sam šel v puščavo se postit? Mar ni si izbral posebno Oljsko

goro v kraj molitve? Istotako beremo v sv. evangeliju, da je v nekaterih krajih rajši in več čudežev vršil, kakor drugod.

Tak izvoljen kraj so sv. Višarje. To dokazuje nam tudi ustno izročilo, ki opisuje že od nekdanj začetek te romarske poti, ki spada v župnijo Žabnice, tako-le:

Čudodelna podoba.

Žabničani so imeli že od nekdanj pravico, da pasejo ovce na višarski gori. Pasel jih je vaški pastir. Bilo je l. 1360., ko neko soboto ni bilo ovce k večerni molži. Pastir leta po širnem gozdu ter išče in kliče svoje ovce, pa nikjer jih ne najde. Ves utrujen pride gori do vrha in tam najde svojo čredo. Pa glej čudo! Vse ovčice kleče okoli brinovega grma ter se ne ganejo z mesta. Kaj je neki to, si misli osupli pastir, pristopi bližje in pogleda v grm. Sredi grma leži lesena podoba Matere božje z usmiljenim Jezusom na levi roki. Svet strah prešine pastirja. Ponizno poklekne in vzame sv. podobo v

roke. Poln veselja jo poljubi in sklene svojo srečo razodeti domačemu župniku in mu podobo izročiti. Ko vstane in se napoti proti domu, jo ubere hipoma vsa čreda za njim ter ga spremlja v lepem redu do župnišča. Ta čudna procesija je privabila ljudi iz hiš, ki so se še bolj čudili, ko so slišali, kaj se je na gori zgodilo. Župnik vzame podobo ter vpraša farane, kdo bi jo bil na goro zanesel, toda nihče nič ne ve povedati. Zapre jo v omaro. Drugo jutro ovce ne dajo pokoja ter ne morejo dočakati, da bi se jim hlev odprl. Hitro leté zopet na goro do istega grma, pa tudi podoba Matere božje je sredi grma kakor dan popred. To se je enako še v tretjič zgodilo. Kaj je torej treba storiti? Župnik naznani celo zadevo svojemu škofu. To je bil patrijarh v Ogleju, kamor je spadala takrat Kanalska dolina v duhovskih rečeh. Tudi podobo pošlje patrijarhu in prosi za svet, kaj se naj ukrene.

Patrijarh preišče natanko celo dogodbo, potem vzame podobo v roke in ukaže poslancem: „Zidajte cerkev in postavite oltar ljubi Materi Mariji na istem mestu, kjer ste podobo našli!“

V spomin tega dogodka, da so ovce našle čudodelno podobo, se žene še danes čredo, kadar pride vprvič na višarsko pašo, trikrat okoli vrha. To naj bi bila nekaka zahvala ovčic, da se jim je čudodelna podoba najprej razodela.

Ovčice so znak pohlevnosti, potrpežljivosti, pokorščine. Kaj rad primerja zato nebeški učenik vdane mu vernike s čredo ovčic, samega sebe pa z dobrim pastirjem. In jedro vsega krščanskega življenja je položil v besede, ki jih je rekel prvemu papežu: „Pasi moje ovce, pasi moja jagnjeta.“ Kakor je namreč v vsejanem pšeničnem zrcu moč in kal, da, vsa prihodnja rastlina, tako leži v teh besedah sv. katoliška cerkev, rekel bi, v svojih povojih, sv. katoliška cerkev, ki naj nadaljuje njegovo delo in živi njegovo življenje do konca dni. V ukazih za pastirje, da pasejo, tiči dolžnost za čredo, da se dá voditi. Oni bodo dosegli večno plačilo, če pasejo po srčnih željah Kristusovih, ta pa, če ponižno uboga glas cerkvenih vodnikov. Z rajskim veseljem nas mora torej navdajati že misel sama, da pripadamo oni čredi Kristusovi, v kateri je bila

Marija najkrotkejša, najponižnejša, najnedolžnejša ovčica.

Tudi okoliščina, da je bila čudodelna podoba najdena v veliki višini, ni brez pomena. Čim višje se povzpneš nad ničemurnosti sveta, tem prej boš našel Marijino ljubezen, tem gotoveje gledal nekdanje njeno obličje. Ni pa li to najgloblja želja našega srca? Le poslušaj njegovo utripanje. V veselih in žalostnih urah čuješ iz njega tiho hrepenenje:

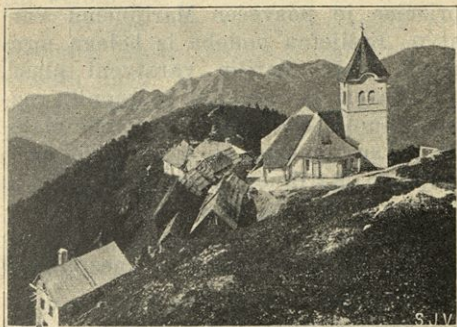
„Kdaj boš, zala, prikazala
tudi mojim se očem?
Pridi skoraj že od zgoraj,
da s teboj te gledat grem!

Da, tako govori srce, saj v Mariji najbolj živo odseva neustvarjena lepota in najvišja dobrota.

Že najdena čudodelna podoba kaže na obrazu Jezusovem in njegove deviške matere tako milo lepoto, da te gane k pobožnosti. Pač „lepa si, lepota si, roža Marija!“ Ta dragoceni zaklad, ki je iz lipovega lesa in ogrnjen s svilnatim oblačilcem, se hrani v glavnem oltarju na tako imenovanem prestolu in je zaprt z železnim zastorom, ki se odpre samo za čas božje službe.

Romarska cerkev.

Na tej višini zidati cerkev — pač težka naloga! Ali verniki so bili prepričani, da jih bo podpirala ona, ki jim je svojo željo tako čudežno razodela. In kdo se je kedaj varal v za-

Višarska cerkev od vzhoda.

upanju na Marijo? Tudi zidalcι nove cerkve ne. Delo je nepričakovano lepo vzpevalo in bilo kmalu dokončano.

Cerkev stoji proti zapadni strani nekoliko pod vrhom. Zidana je v podobi križa in ima štiri oltarje. Glavni

oltar s čudodelno podobo je prav na onem mestu, kjer je le-ta bila najdena; zato bereš nad vhodom pred presbiterijem latinski napis: „In hoc loco Mater Christi Inventa stetit“. Slovenski: „Na tem mestu je stala najdena Mati Kristusova“. Velike črke kažejo letnico 1360. Oltar nasproti prižnice je posvečen Marijinemu varstvu. Relijefna podoba iz belega marmorja kaže Marijin varstveni plašč, pod kateri se zatekajo zastopniki raznih stanov. Kaj drugega privede malodane vse romarje na sv. Višarje nego želja po Marijinem varstvu v življenju in smrti zase in za druge? Zato govori ta podoba vsem prav iz srca in polaga v usta besede iz pesmi: „O upanje mi lepo“:

Pod tvojim ljubim plaščem,
preljuba moja Mati,
želim jaz prebivati,
umreti tud' pod njim.

Komu sta posvečena oltarja v dveh stranskih kapelicah, ni treba povpraševati. Gotovo sv. Ani in sv. Jožefu? V istini je tako. Mati brezmadežne Device in njen deviški ženin sta bila najbolj priča njenega skritega življenja

in uboštva na svetu, naj sta še priča njene sreče, ne samo one, ki jo uživa kot Kraljica nebes in zemlje v bližini presvete Trojice, ampak tudi one sreče, ki jo uživa na sv. Višarjah, ko more brisati solze vernikom svojega Sina in svojim otrokom; saj ljubeča mati ni srečna, če ne vidi srečnih tudi svojih otrok.

S stropa nas učiata dve sliki posnemati Mater božjo v žalostnih in veselih dneh. Prva kaže beg v Egipt, ko je morala Marija zapustiti celo revni hlev ter hiteti v tuje kraje med nepoznane ljudi, druga pa binkoštni praznik, ko je tolažnik sv. Duh obiskal svojo prečisto nevesto in razveselil potrte apostole. Bil je to res dan poln veselja za preblaženo Devico, ker se je ta dan rodila sv. katoliška cerkev, ta ponos, to kraljestvo Marijino na svetu.

Kajpak ne smemo na sv. Višarjah pogrešati spovednic. Postavljenih je več po cerkvi in v njih se spoveduje v slovenskem, nemškem in laškem jeziku. Okoli njih je včasih taka gneča, da začnejo izražati nevoljo njih lesene stene z glasnim ječanjem, ne pa spo-

vedniki, ki s potrpežljivostjo in veseljem vršijo svojo težko nalogo. Veliko romarjev pride namreč več dni daleč, radi bi napravili Mariji največje veselje ter svoje srce očistili in napolnili z najboljšimi sklepi — in čas hiti. Jih bomo grajali, če želeč priti na vrsto se spozabijo, da postanejo malce brezobzirni in drugim nadležni? Hvaliti jih radi tega ne moremo, pač pa jim bomo prizanašali.

O, na sv. Višarjah ne prosi Marija samo za nas Boga, ima tudi eno srčno prošnjo do nas: Vsakega milo prosi: „Ne žali mi ljubega Jezusa!“ Kdo bi si jo upal česa prositi, odbiti pa njeno prošnjo? Kdo ne bo z veseljem rekel: „Hočem, Mati, kar ti hočeš, le pomagaj mi“ in prejel zakrament sv. pokore? Da bi le bil vselej in povsod tak pritisk k spovednici! Hujša od vsake bolezni je bolezen greha, ki loči človeka od Boga in ga spravi na rob večnega prepada; spovednica pa je vodnjak Betseda, kjer v valovih božje milosti vsakateri ozdravi. In dušnih bolezni je toliko in srčnih ran tako veliko! Zato kliče pesnik spovednici:

„Premnog popotnik k tebi roma,
ki pot ga vtrudil je in boj;
pod streho nizko tega doma
hladila najde src nebroj.“

Med najimenitnejšo opravo hiše božje spada torej spovednica in za-
služi, da bi jo poljubili, kolikorkrat
jo zazremo.

Višarska romarska cerkev ni Bog
si vedi kako velika, pa je prostorna;
ni Bog si vedi kako okrašena, pa je
čedna. Prevelikega kinča res ni treba.
Marijin častilec, ki pride semkaj, ne
utegne se pečati z zunanjostmi, nje-
govo srce ima toliko opraviti . . .; čas
le prenašlo beži. Tudi ni treba izpod-
bude k pobožnosti, vzbuja jo te cerkve
največji kinč: čudodelna podoba in ne-
vidna moč, ki iz nje prihaja. Vsakdo
se mora prepričati, da je govorila stara
Tirolka, ki je šestnajstkrat prišla sem
in poznala veliko Marijinih cerkev, res-
nico, ko je dejala: Nikjer se ne dá tako
pobožno in vneto moliti, kakor na sv.
Višarjah.

Poti na sv. Višarje.

To je torej v kratkih potezah ro-
marska cerkev višarska po njeni no-

tranjščini. Iz Žabnic se vidi proti jugu v sinji višini kakor bel golobček ob sivi skali in nas spominja besed sv. pisma: „Kakor cedra sem povišana na Libanonu.“ Da, Marija je prežlahtna cedra in Višarje so slovenski Libanon!

Tisti romarji, ki prihite z vlakom, radi silijo k oknu in nestrpno čakajo, da bi zazrli slavno Marijino svetišče, h kateremu so namenjeni. Prvemu, ki ga zagleda, zažari obraz, on vzklikne: „Sv. Višarje!“ in od ust do ust gre: „Sv. Višarje!“ Če so vkup pevci ali pevke, zadoni zbrana pesem:

V višavah kraljuješ, Kraljica neba,
z nebes ogleduješ dolino sveta.
Po svetu vsem tebe slavimo na glas,
ker v tebi so viri vse sreče za nas.
O zgodnja Danica, višarska Kraljica,
češčena mi bod'!

Zilani, sploh oni, ki pridejo od severa preko svojih gor in visokih planin, vidijo sv. Višarje že od daleč. Tudi njim zasijejo oči srčnega veselja in dostikrat se zalijejo s solzami, ko so dospeli do onega mesta, kjer se jim vprvič nasproti zasmehlja višarska Kraljica. Tu, kjer je postavljena podoba sv. Križa in višarske Matere božje, se

odkrijejo, pokleknejo ter začno moliti. Po kratkem počitku nadaljujejo svojo pot med glasno molitvijo.

Naj se tu omenja prelepa navada zilskih deklet, ki prebivajo poletne mesece na visokih planinah. Te mlade

Žabnice.

„planinke“ se zberejo ob nedeljah in praznikih na gotovem mestu, kjer stoji navadno križ in odkoder se vidi priljubljena višarska cerkev. Nepremično zroč na sv. Višarje opravljajo tu svojo pobožnost: molijo sv. rožni venec, lavretanske litanije, ali mašne molitve iz

bukvic. Ob koncu zapojejo kako Marijino pesem. Tedaj povzdigne živinče, ki se pase blizu njih, svojo glavo ter poslušá zvonke glasove, vetrič pa jih nese proti sv. Višarjam. In ko so končala, tedaj blizu stoječe drevje še maha s svojimi vejami, kakor bi jih hotelo izpodbujati:—Nikar ne hodite, pojte še dalje! Bližnji gorski vrhovi pa so se zatopili tako v pobožnost, da molče naprej in niti ne zapazijo, da so dekleta končala svojo pobožnost ter odšla. — Ta lepa navada je dokaz, da višarski romarji nikoli niso sami, ampak da moli ž njimi vselej jako mnogo drugih, ki so sicer telesno daleč proč, a v duhu pričujoči.

Večina romarjev se pripelje od vzhodne strani z železnico do Trbiža ali navadno čisto do slovenskih Žabnic. Trbižanom so sicer sv. Višarje deveta briga, pa vendar znajo doseči, da se romarji iz Kranjskega zaradi nerodne zveze ne morejo po železnici naravnost voziti do Žabnic, ampak da morajo njim pustiti svoje beliče.

Iz doline drži več potov na višarski vrh in do njegove krone — Marijinega svetišča. Najnavadnejša je takozvana

romarska pot, ki pelje iz Žabnic na njih vzhodni strani navzgor. Primeroma zložna je in dobro ohranjena. Med potjo se lahko okrepčaš pri treh virih z dobro vodo. Ob tej poti je nekaj skladov zravnanih drv. Namenjena so za sv. Višarje in marsikateri romar si zadene za pokoro kako poleno na rame ter je nese do cerkve. — Ob enem je to majhen dar za cerkev, ker jo drugače prenašanje drv veliko stane.

Sploh ima višarska cerkev velike stroške; omenjamo samo nekatere: Skrbeti mora za pota, posebno v vigredi, ko leži po gori še veliko snega, oskrbeti mora duhovnikom in drugim potrebnim osebam hrano in plačo, popravljati mora poslopja.

Tej poti se na Planini malo pod Višarjami pridružite turistovska pot, ki pelje iz Trbiža in je najdaljša, potem Rabeljska pot, ki zapusti dolino med Trbižem in Rabeljnom pri Mrzli vodi. Od zapadne strani ima Ovčja vas dokaj strmo pot do romarske cerkve. Peta pot pa vodi iz Žabnic naravnost navzgor. Strma je, a najkrajša. Po njej se lahko daš raz sv.

Višarij s sanmi peljati navzdol — vožnja, ki se ti zdi sicer nevarna, pri kateri se pa nikoli še ni pripetila nesreča.

Katero pot pojdeš ti? Svetujem ti pot — pokore. Kaj ne, ljubezen te vabi k Mariji? Vsaka sraga, vsaka stopinja je dokaz te plemenite ljubezni. Naj bo tudi vsaka darovana Mariji! Vsaka naj govori: Glej, Mati, da te ljubim!

Zmirom višje in višje se vzpenja pot, zmirom nižje in nižje se pogreza dolina; vsaka stopinja te nese bližje Mariji. Pustil si doma vsakdanje skrbi, čim dalje korakaš, tem bolj se otresaš posvetnega, spremljajo te le misli in ljubezen tvojih dragih domačinov. Tako se tudi tvoje srce vzdiguje višje in višje. Glej, to pa je, kar hoče preblazena nebeška Mati, imeti hoče tvoje srce samo, čisto, brez tuje primesi. Gotovo hočeš to tudi ti; zato te ne zadržuje težava strmega pota, vsak kamen, ob kateri zadeneš, vsaka ovira, katero premagaš, hoče biti temu priča. — Ko imaš tretjino romarske poti za seboj — glej, poleg pota vrelec bistre vode, ki te vabi, da se odpočiješ. Pa

ne predolgo! Kakor sploh v življenju počitek, razvedrilo in razveseljevanje nikoli ne sme biti smoter, ampak le sredstvo, da gre započeto delo tem bolj izpod rok, tako tudi tu vstanemo kmalu in korakamo pogumno naprej.

Vožnja na sankah iz Višarij v dolino.

Po drugi polovici pota ob levi strani višarskega hudournika mimo „studenčka sv. Ane“ dospemo na Planino, kjer gre pot nekoliko bolj po ravnem. Tu potegne od nasprotne strani sem navadno hladen veter. Treba se je torej

zaviti, kakor se sploh priporoča za romanje na sv. Višanje topla obleka, ker so noči včasih prav občutno mrzle.

Par sto korakov za hišico, v kateri je gostilna, postane pot naenkrat prav strma. Tu, kjer se začnejo noge nekoliko tresti in kjer je treba zadnjega velikega napora, bi ti bil požirek vode nad vse všeč, prava dobrota. Je-li bral v tvojih očeh to željo, da se ti že prijazno žuboreč oglašča vrelec najboljše planinske vode? Nehote vzklikne romar: „Hvala ti bodi! Kakor nalašč!“ Da, kakor nalašč! Imenitno te pokrepča studenček, pa ti tudi pove, da čaka tukaj že od nekdaj na spehane romarje po naročilu one, ki svoje častilce srčno ljubi in jim rada pomaga. Kakor ni mogla na ženitnini v Kani Galilejski gledati zadrege ženina in neveste ter je izprosila natihoma prvi čudež, tako se ji tukaj zasmili višarski romar in mu ponuja prijetno okrepčalo. Hvaleč Marijo, stopaš dalje. Pot ti sili s čela. Postojiš in si ga obrišeš — toda čuj prijetno godbo. Godba in blizu tebe le večno resni obrazi sivega skalovja — kako se to ujema? Poslušaj. Veter bolj močno potegne in ti

prinese na uho prijetne glasove — zvonjenje je višarskih zvonov! Srce ti bije hitreje, usta ti nehote začno šepetati: „Zdrava Marija!“ in roka seže po rožnem vencu: Dospel si na višino pota, od koder gre po ravnem. Objema te čist planinski zrak. Ravnokar poljublja v slovo solnce belo višarsko cerkev in z istimi zadnjimi žarki boža višarski vrh in njegove tovariše. Ako bi ne bil preveč zasopel, bi iz polnega grla zapel:

„Ko solnce preljubo za goro zahaja,
zvonjenje častitljivo Mater obdaja;
ko čas se približa, da v miru zaspim,
Marija, naj v tebi se zopet zbudim!“

Nudi se ti krasen prizor od vseh strani; ali čutiš bližino Marijino: ne zmeniš se za divni razgled, ker vleče te v cerkev. Nebroj čuvstev ti polni srce, ko stopiš črez prag tega slavnega svetišča.

Prvi poklon veljaj kralju vseh src in Srcu našega kralja v tabernaklju.

Molim te pobožno, pravi Bog z nebes,
ki v podobi kruha si skrit zares!
Tebi srce svoje dam v ljubezni dar,
daj, da ga ogreje tvoje ljubezni žar!

Ljubi Jezus, češčen bodi
tu med nami in povsodi!
Z angeli in serafi
naj te vsaka stvar časti!

Ko si se poklonil Jezusu in mu skazal najvišjo čast, potem se vrzi v naročje svoje nebeške matere. Povzdignil si se nad zemljo, bivaš v višinah ob Srcu Marijinem. Z njim se jokaj, z njim se raduj, z njim se posvetuj vse, vse mu razodeni.

Mudeč se na sv. Višarjah, utegneš sicer tudi kakor povsod videti kaj, kar ti morda ne ugaja, poglej vse z očmi krščanske ljubezni. Kjer so ljudje, so tudi pomanjkljivosti. Prigodilo se je večkrat, da se je kak romar malce spozabil, na pr. prezrl mero zmernosti samega veselja nad srečo in srčnim mirom, ki jih je tukaj našel. Ne sodi torej preostro, marveč pazi tem bolj nase. Hvali Marijo tudi v svojem obnašanju.

Čudeži in milosti.

Koj v začetku zidanja naše romarske cerkve se je pokazalo, kako milosti poln bode ta kraj. Nek sleporojen

mož je brž prejel vid, ko je izrazil željo, da bi rad nosil kamenje k zidanju nove cerkve. Cerkev še ni bila izgotovljena in že so prihajali od vseh strani verniki na novo božjo pot, na Višarje. Opravljala se je najsvetejša daritev, prejemali so se sv. zakramenti, prepevala se je čast božja in slava Marijina; Bog pa je nebeških prošenj čudežno uslišal in s tem potrdil, da so Višarje „sveta gora“, kakor jih radi imenujejo Nemci.

Romarji so hvaležnega srca pravili duhovnikom na sv. Višarjah, kakšne milosti in dobrote so prejeli po priprošnji Matere Marije. V potrdilo svojih besed so prinašali verjetna spričevala svojih dušnih pastirjev, katera se hranijo še dandanes v žabniškem župnišču. Da se spomin teh Marijinih dobrot ohrani poznejšim rodovom in da se množi božja čast in Marijina hvala, so se okoli leta 1765. natisnile knjige, v katerih so popisani čudeži Matere božje na Višarjah. Prav ta namen imajo razne podobe, katere so hvaležni romarji obešali po stenah romarske cerkve v zahvalo za prejete dobrote. Stene govorijo in omenjena knjiga priča, da

so se tudi na sv. Višarjah spolnile besede sv. pisma: „Slepi vidijo, hromi hodijo, gobavi se očiščujejo, gluhi slišijo.“ Preobširno bi bilo, ako bi hoteli le najimenitnejše čudežne dobrote tukaj navesti, omejiti se hočemo na par slučajev iz davnih let in par iz naših dni. Sploh pa izjavljamo o vseh čudežnih dogodkih, ki so omenjeni v tej knjižici, da jim v smislu papeža Urbana VIII. ne pripisujemo druge veljave kot samo tisto, ki gre resnicoljubnosti bogaboječega kristjana. To načelo velja za ves katoliški svet o tistih čudežnih dogodbah, ki jih sv. cerkev še ni preiskala in potrdila.

1. Rešitev iz smrtne nevarosti.

a) Dne 6. septembra l. 1766. se je najemnik rožeškega gradu, Jožef Anton Velbič, z devetletno hčerko peljal na Laško (Čedad?). Ko pride za sotesko blizu Bovca, pozabi hlapec na strmem klancu voz zavreti. Konja je zato zagnalo z vso silo s pota proti prepadu. Ko Velbič to vidi, kliče glasno višarsko Mater božjo na pomoč. On, dekle in konj so se prekucnili dvanajst sežnjev globoko, kjer so čudežno ob-

viseli. Oče potegne dekliča izpod voza in se s težavo rešita na pot. Konj in voz padeta nato še globlje v prepad (50 seznjev?), pa ostaneta nepoškodovana.

b) Podoba višarske Matere božje je rešila na Tirolskem hišo strahovitega plaza. Bilo je l. 1882. Celo noč je razsajal hudournik, nastale so drče in plazovi. Hiša je bila v največji nevarnosti; ali posestnica — ona pobožna Tirolka, katero smo prej enkrat omenili — je zaupala v višarsko Mater, češ, njena podoba na hiši jo bo obvarovala. Ko pridrvi najsilovitejši plaz naravnost proti hiši, jo zavije mahoma nad njo v stran: bila je rešena.

c) L. 1905. je ameriškega Slovenca, rojenega Kranjca, ki je delal v jami, z večjim številom tovarišev zasulo. V svoji stiski kliče višarsko Mater na pomoč in obljubi, če bo rešen, poslati zaslužek celega tedna na sv. Višarje. In glej, rešen je bil on edini. Poslal je cekin v vrednosti 20 dolarjev. ki zdaj kinča čudodelno podobo.

2. Nenadno ozdravljenje.

a) O. Placid Kralj iz benediktinskega reda v Podkloštru potoval je z

o. Žigo v vetrinjski samostan. Med potjo začne blizu Vernberga bruhati kri, kar se je v Vetrinju ponovilo. K sv. Trem kraljem leta 1765. so zdravniki zgubili vse upanje, da bi kedaj okreval in vsak hip so pričakovali njegovo smrt. Tej bolezni se je še pridružil mrtvoud. Ko je pa obljubil pobožno romati na sv. Višarje, mu je bolezen brž odnehala in se kmalu umaknila popolnemu zdravju.

b) Dolgoletni imenitni voditelj celjske procesije T. G., ki se je odlikoval tudi po svoji poljudni zgovornosti, bolehal je v svojem 18. letu na neki bolezni v glavi. Zdravniki niso vedeli pomoči. Ko je obljubljeno romanje na sv. Višarje opravil, je popolnoma ozdravel. L. 1869. je bil petdesetokrat na sv. Višarjah.

c) Služkinja J. M. v Aleksandriji je nevarno obolela na sušici. Obljubila je zlato uro z verižico ljubi Materi višarski za slučaj, da okreva. In glej, 28. septembra 1905 prinesla je njena prijateljica obljubljeni dar v zahvalo za prejeto zdravje.

Naj opišemo še duhovne dobrote, ki jih deli višarska ljubljena Mati!

Ali komu bi bilo to mogoče? Saj jih pozna le ona sama in njen ljubljeni Sin. Semkaj prihajajo nedolžni, ki kličejo: „Mati, varuj me!“ Dandanes je pač treba posebne milosti, da se ohrani krstna nedolžnost, hude borbe je tudi treba, da se ohrani bela lilija devištva nestrta v prekrasnem svitu in polnem vonju do oltarja poroke ali do sodnega stola božjega. Krstna nedolžnost in devištvo pa sta bisera, ki se enkrat izgubljena, ne pridobita več. Kako opravičen je torej klic: „Mati, varuj me!“

Prihajajo semkaj tudi oni, ki so okusili sladki strup greha, pa se vzbudili iz nesrečne omame. Radi bi korakali po potu pokore in krščanske pravičnosti, ali moči so oslabele; radi bi se otresli grehov vezi, ki jih oklepajo, ali človeške moči same ne zadočujejo. Kako opravičen je torej njih klic: „Mati, pomagaj mi!“

Le poslušaj po maši in pridigi, ko duhovnik glasno moli in strežaj imenuje raznovrstne namene izmed množice, videl boš, koliko bridkosti tare naše dobro ljudstvo. Ni redko, da plaka cela cerkev. Ta prosi za stano-

vitnost v dobrem, za ohranitev devišstva, čistosti, za pomoč v skušnjavi, za srečno smrtno uro. Oni moli za zdravo pamet in dober um, za zdravje. Veliko plemenitih misli in blagih želj je skritih v besedicah „v dober namen“, toda ne mislijo pridni romarji samo nase: stariši prosijo za otroke, otroci za stariše, zakonski, bratje in sestre drug za drugega. Molijo in dajo moliti „za spreobrnjenje grešnika,“ „za zdravo pamet,“ „za ljubo zdravje“. Kaj radi in tožno se spominjajo tudi svojih ljubljencev v daljni tujini ali večnosti. Čuješ moliti za sorodnike v Ameriki, za duše v vicah. Nehote ti stopijo solze v oči, ko vidiš, kako pomaga brez obotavljanja cela cerkev tebi prositi in klicati nebeško kraljico na pomoč in ti drugim. Res lepa vzajemnost in krasen sad krščanske ljubezni! Da, krščanska ljubezen še ni zamrla na svetu! Naj bi pa bila zamrla v nebesih, v maternem srcu Marijinem? Ne! Nikdo se ni kesal svojega pota na sv. Višarje! Nikdo jih ni zapustil, da bi ne bil na ta ali oni, dostikrat čudežni način uslišan.

Ti si prošnje svojih vernih
vselej rada vslišala,
in si solze vbogih revnih
milo jim obrisala;

zato, milostna Devica,
pridem k tebi tudi jaz:
bodi meni pomočnica,
vsliši moje prošnje glas!

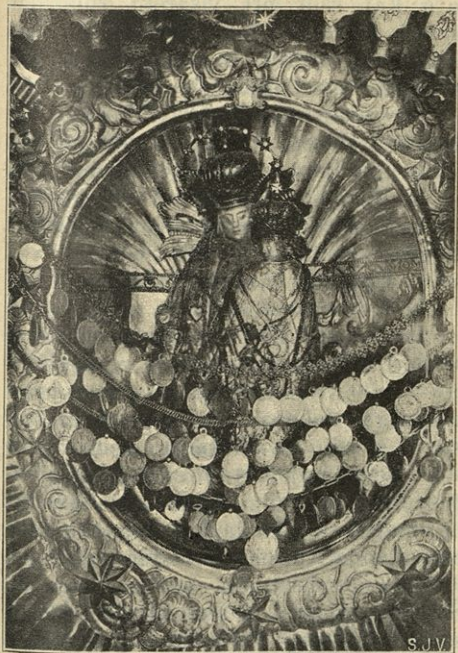
Če, Marija, boš prosila,
nam otrokom za en dar,
da bi ti ga ne dobila,
ni se slišalo nikdar.

Kakor je stal Mojzes na gori ter je molil za svoje ljudstvo, ko se je vojskovalo z Moabiti, tako vidi Marija na višarski gori vojsko našega življenja, katero borimo z vidnimi in nevidnimi sovražniki naše večne sreče, in moli. Nevidno zapusti tudi svoj prestol in gre od romarja do romarja: tega tolaži in mu celi srčne rane, onemu vrača pogum in moč, s prijetno silo ga vede k spovednici in mu pri sv. obhajilu da srčkati svoje božje Dete. Vse opominja: Kar vam Jezus veli, storite! Ona daruje za nas svojega Sina nebeškemu Očetu, skrbi za odpuščanje grehov, tolaži, uči — in res „Virgo Sacerdos — Devica in Duhovnik“, kakor jo imenuje Pij IX.

Kar kaže oltar Marijinega varstva v podobi, to vidiš na lastne oči pred seboj: vsi stanovi beže pod plašč Marijin; kajti zraven mestnega gospoda stoji kmet, zraven dekle gospa, zraven rokodelca duhovnik.

„Udaril bom pastirja in razkropile se bodo ovce.“ Po tem starem načelu iz pekla se ravnaajo neutrudljivo nasprotniki sv. cerkve v naših dneh. Tako je razumeti vihar, ki tuli po brezverskih listih in mnogih shodih proti duhovščini. Zato kaj radi zahajajo na sv. Višarje tudi dušni pastirji. Komu naj razkrijejo svojo pičlo, a čisto pastirsko veselje, s kom se naj radujejo, če ne z njo, ki je Regina cleri — kraljica duhovnikov? Tam v maternem krilu pa tudi najrajši zakrijejo svoje solze. Ne tožijo zase, saj od začetka niso smeli pričakovati prijetnosti po besedah Kristusovih: „Boste v sovraštvo vsem radi mojega imena,“ pač pa molijo: „Oče, Mati, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo.“ Potolaženi vstanejo in se vrnejo nazaj k svoji ljubljeni čredi.

Isto, samo v višji meri, velja o škofih, „katere je,“ po besedah apo-

Višarska Mati božja.

stola Pavla, „sv. Duh postavil, da vladajo cerkev božjo“. Tudi škofje iščejo

zato kaj radi pri višarski tolažnici pomoč. Od leta 1830. naprej so sledeči nadpastirji obiskali to romarsko cerkev, nekateri izmed njih celo večkrat:

Knezoškofje Krški: Mayer, Lidmansky, Wiery, Funder, Kahn.

Iz Ljubljane: knezoškof Missia.

Iz Maribora: knezoškof Stepišnik.

Iz Gorice: knezonadškof Zorn in njegov sedanji naslednik Sedej.

Iz Gradca: knezoškof Zwerger.

Iz Krka: škof Mahnič.

Da se goji ljubezen do preblazene Matere ljubega Jezusa tudi v najvišjih posvetnih krogih, temu ni treba prav nobenega dokaza; le da se razvidi, kako slovijo sv. Višarje med vsemi sloji, se naštejejo tudi sledeči imenitni posvetni romarji: Slavni vojskovodja in zmagovalec na laških bojnih poljih nadvojvoda Albreht, minister Čabušnik, deželna predsednika baron Šluga in Šlojsnik, general pl. Preradovič, sedanji saksonski kralj Friderik Avgust III. s kraljeviči in spremstvom.

Višarska Mati božja z materno ljubeznijo objame vse, vse, ki pridejo in ne gleda na ime, ne na stan, ne na premoženje; in vendar nekaj vidimo

jasno: da namreč splošno loči ljudi v dva velika tabora. V enem so oni, ki ljubijo Marijo in to ljubezen tudi pogumno kažejo z romanjem. Ti se tudi doma ne družijo z nasprotniki krščanske misli, ne zajemajo duševne hrane iz njih zastrupljenih virov in ne podpirajo sovražne artilerije, to je protiverskih listov. Oni pa, ki ne marajo božjih potov, marveč jim nasprotujejo, hodijo tudi v javnem življenju čisto druga pota; ni jim za veljavo krščanskih načel, tudi ne za pravo korist in čast celega našega ljudstva. Ali se o tem ne moremo prepričati že na vsaki vasi? Marija loči duhove. V tem tiči podlaga vse krščanske organizacije. In ko postaja ločitev nasprotnih dveh taborov čim dalje bolj jasna, prepad med njima čim dalje bolj globok, razdalje čim dalje bolj veliko, kateri verni Slovenec ne bo ubogal vabeče roke Marijine in ne veselo prisegal oni zastavi, na kateri se sveti njeno sladko ime?

Zgodovina.

Brez sv. Višarij in Marijinih svetišč si slovenskega ljudstva kratkomalo

misлити ne moremo. Bili so mogočnejši in številnejši narodi, nego je narod slovenski, ali, kakor nam priča zgodovina, izginili so s površja zemlje. Kaj je bilo temu krivo? Ne toliko zunanja sila, veliko več notranje propadanje: izgubili so vero. Pregrehe so glodale na njih telesu in ga usmrtile, strasti pa so ga pahnile v grob, ki ga je brezznačajnost skopala in sebičnost zagrnila. Glej, to so otroci nevere in to delajo! Vera pa napaja ljudstva in jih ohrani čila in zdrava iz studenca, na katerem je trojni napis: Čistost mladine, svetost zakona, zaupanje v Boga. Varihinja tega studenca pa je Marija. Kje bi naj našla naša mladina navdušenje za belo zastavo sv. čistosti, ako bi ne imela prekrasnega vzora v Brezmadežni devici? In podporo v slabosti in moč v potrebi in mir v družinah in tolažbo v stiskah, kje naj bi vse to našli, ako bi ne imeli predobre in premogočne Pomočnice? Da še živi naš rod vkljub prežalostnim zunanjim razmeram, gre hvala Mariji. Dajte nam čisto mladino, zveste in požrtvovalne žene, delavne in za krščansko pravičnost vnete, značajne može: ni

ga naroda, ki bi bil bolj trden, ni ga, ki bi bil bolj — srečen, kakor narod slovenski.

Koliko pekočih srčnih ran je zace-lila, koliko solz posušila, zla odvrnila nebeška Kraljica na sv. Višarjah? Ali ni torej nam največja dobrotница, ali ni nam izkazala posebno ljubezen, ko je nam dala ta milostni kraj?

Videla je pač priti temne oblake nad naše kraje, zato je rekla: Tu ho-čem prebivati. Koj v začetku te božje poti so prihrule čete Benečanov. Po-tolčene so bile leta 1368. pod sv. Višarjami v Žabnicah, menda zato ime-nujejo Lahi to vas „campo rosso — krvavo polje“. Leta 1365. je razsajala v Beljaku in okolici kuga. Ista mo-rilka je razsajala po Kranjskem in Štajerskem. Velik jok in stok se je razlegal po naših dolinah, ko so krvo-ločni Turki l. 1478. iz Furlanskega preko Bovca in Predela vdrli v Kanalsko do-lino, kar se je l. 1492. in 1496. pono-vilo. Kako potrebna je bila takrat bližina in pomoč Marijina, se da bolj slutiti kakor popisati. Ni čuda, da si je izbrala kraj, kateri je, bi rekel, na slovenskem najbolj zgodovinski. Vpričo

višarske gore so se vojskovali našinci s Francozi v letih 1797., 1809. in 1813. in ob njenem vznožji so sredi minulega stoletja večkrat korakali naši mladeniči na laška bojna polja. Višarski Materi so pošiljali svoje pozdrave in molitve, ona pa je lajšala njih slovo od doma, pomagala nositi breme težke vojaške službe in jim izprosila veselo vrnitev ali srečno smrt.

Najhujša pa je bila za naš rod nevarnost v 16. stoletju, ko je hotela Lutrova kriva vera, ta sovražnica Marijina, zamoriti tudi v srcih slovenskega ljudstva ljubezen do Jezusove Matere in pogasiti luč sv. vere. Posrečilo se ji je to v žalostni meri po nemških deželah, ne pa na Slovenskem. Kjer je mati, tam je sin; kjer je Marija, tam je Jezus. Mati božja si ni dala iz svojega naročja iztrgati našega ljudstva, ki je ostalo pri njej in torej v cerkvi njenega Sina. Ob višarski skali so se razbijali besneči in umazani valovi verske novotarije, saj je Devica Marija zadala, kakor poje sv. cerkev, smrtni udarec vsaki krivi veri.

Mi smo in hočemo ostati Marijini in ona bodi na veke naša! To je vroča

želja slovenskih src, ki je prekipevala in z vso močjo silila na dan, ko so se praznovale stoletnice božje poti višarske.

Sijajno se je obhajala štiristoletnica. L. 1760. zbralo se je na praznik Velike gospojnice štiriindvajset duhovnikov in nešteta truma drugih romarjev na sv. Višarjah. V slovesni procesiji so nesli čudodelno podobo Matere božje okoli višarskega vrha. Krški stolni prošt baron Rechbach je imel veliko opravilo, drugi dan je pel sveto mašo osojski opat Roman, tretji dan pa opat iz Podkloštra Emilijan. Ko se je obhajala peta stoletnica l. 1860., žal ni bilo več samostana v Osojah in ne Podkloštrom. Zunanji sijaj tega jubileja mogoče ni dosegel onega iz l. 1760., toda tem večja je bila gorečnost Marijinih častilcev. Navadno se deli sv. obhajilo na sv. Višarjah tako, da pokleknejo romarji po celi cerkvi v dveh vrstah, ali l. 1860. je bila za število obhajancev prostorna cerkev premajhna, sv. Rešnje telo se je delilo pod milim nebom okoli cerkve! Naštelo se je 102.000 obhajancev. Knezoškof krški, dr. Valentin Wiery, se je osebno udeležil te slavnosti.

Zgodovina višarske božje poti pa ni pisana vsa z blestečimi zlatimi črkami, nahajamo tudi list, ki je črno obrobljen in pisan s solzami. Kakor se namreč nasprotuje vsemu dobremu na svetu, tako temne sile niso prizanesle niti sv. Višarjam; tudi nad nje so prišli žalostni dnevi, dnevi razdejavanja in gnusobe na sv. mestu. Leta 1786., ko je vladal cesar Jožef II. in se je posvetna oblast nad vso mero vtikala v cerkvene zadeve, se je ta božja pot kratkomalo prepovedala in cerkev oropala čudodelne podobe, oltarjev, zvonov, celo kamenitega tlaka. Kajpak da je vsa božja služba prenehala. Sicer so tudi v tem času zahajali pobožni romarji z žalostnim srcem k zapuščeni cerkvi na višarski gori, ali ne veselega petja, ne glasu zvonov, ne besede spovednikove in pridigarjeve ni bilo slišati, le ihtenje in vzdihovanje po prejšnji slavi višarski. Pa tudi ni bilo zastonj to vzdihovanje. Dne 15. septembra l. 1790. pride nov ukaz iz Dunaja od blagega cesarja Leopolda, da se naj podoba Matere božje, ki se je bila prenesla v župnijsko cerkev v Žabnicah, postavi zopet na svoje prej-

šnje mesto. Ni treba poudarjati, da se je ta cesarjev odlok z velikim veseljem pozdravil in še z večjim izvršil. Kmalu je bila cerkev zopet popravljena. Temni oblak, ki je bil zakril nebo, je izginil in prisijalo je gorko solnce; huda zima se je umaknila toplemu poletju. Marija je zopet dobila svojo prvo prebivališče, katero si je sama izbrala, da bi tam delila svojim zvestim častilcem obilnih dobrot.

Božja služba na sv. Višarjah.

Radi visoke lege je na višarski gori po zimi hud mraz in obilo snega. Nje obiskovanje bi bilo nevarno, silno težavno, navadno pa sploh nemogoče. Zato po zimi ni božje službe. Ko pa začnejo kopneti gorki vrhovi obrnjeni proti solncu, zdi se ti, da čuješ iz pihljanja vigrednih vetričev molitev iz Visoke pesmi: „Že je minila zima . . ., vstani, prijateljica moja in pridi.“ In naša nebeška prijateljica vstane in se usede na milostni prestol višarski. Božja pot se začne vsako leto na praznik Jezusovega vnebohoda ter traja do prve nedelje vinotoka ali rožen-

venske nedelje, ki se torej imenuje zahvalna ali sklepna. Stalno opravljajo duhovno službo trije duhovniki; če pa je treba, jih pride še več na pomoč. Tudi oni duhovniki, ki pridejo kot romarji iz bližnjih škofij, dobe pravico za spovedovanje in veliko jih je, ki se je radi poslužijo.

a) Spoveduje se od dveh popoldne do večernic in zjutraj vabi zvon, če je prav velika potreba, že ob eni uri k spovednicam.

b) Večernice se opravljajo vsak dan okoli sedmih, ali kadar pridejo napovedane procesije bolj proti noči, tudi pozneje, in sicer se pojejo lavretanske litanije in cerkvene molitve v latinskem jeziku. Latinščina pri večernicah je častitljiv ostanek iz one dobe, ko so Višarje spadale k oglejskemu patrijarhatu, se je pa tudi zato ohranila, da se ložje zadosti različnim narodnostim, ki sem prihajajo.

c) V sobotah in pred prazniki je po končanih večernicah slovenska pridiga, ob nedeljah in praznikih predpoldnem pa nemška. Večjim procesijam se deli kruh božje besede tudi med tednom.

Tako morajo drva in druge potrebščine na Višarje nositi.

d) Prva sv. maša je ob šestih, za njo se vrše druge po številu pričujočih duhovnikov.

e) Obhaja se po prvi sv. maši in pozneje, kakor zahteva potreba, včasih tudi do ene popoldne.

f) Rožni venci, križki, svetinje itd. se blagoslavljaajo in z odpustki obdarujejo po sv. mašah.

To je v kratkih in glavnih potezah red božje službe, ki se vrši na sv. Višarjah; kajti umevno je, da se včasih nekoliko ne bistveno spremeni, kadar zahteva to večja korist tamošnjih romarjev.

V zlatih bukvah Tomaža Kempčana „Hodi za Kristusom!“ beremo: „Kdor veliko roma, malo v dobrem napreduje.“ Te besede kajpak veljajo onim, ki hodijo po božjih potih brez pravega pomena, le bolj iz dolgočasja. Velike koristi pa je romanje pri onemu, ki ima dober namen in želi pospeševati čast božjo in slavo Marijino, blagor lastne duše in blagor bližnjega. Da je to res in da so božje poti pod tem pogojem Bogu dopadljive, se prepričamo iz sv. pisma, kjer beremo, da je Bog naročil Abrahamu, naj roma na goro Morijo in ondi daruje. Mojzesa je Bog poklical na goro Sinaj, tam je hotel z njim govoriti. V betlehenskem hlevu

pred jaslicami Gospodovimi je bilo vse polno presrečnih in pobožnih romarjev. In niso li jih vabili tja angeli in Bog sam po čudežni zvezdi? Mili Zveličar sam je romal iz Nazareta v daljni Jeruzalem kot dvanajstletni deček in tudi pozneje k prazniku.

Otresi se, že ko zapuščaš dom, vsakdanjih skrbi, nadaljuj pot v duhu pokore in v zbranosti, v romarski cerkvi pa razveseljuj srce Marijino s pobožno navzočnostjo pri najsvetejši daritvi, z zvestim poslušanjem besede božje, sprejemanjem sv. zakramentov.

Sv. maša, katero gledajo zamaknjeni nebeški prebivalci, skazuje presveto Trojici največjo čast. Sv. maša je poročni prstan, ki veže nebesa in zemljo, je središče vseh zakramentov in cerkvenih obredov, je krotiteljica pravične jeze božje, je strah za pekel, vir nebrojnih milosti za nas in rešitev za verne duše iz njih ognja.

Beseda božja pa je ono sredstvo, ki ga nam je poleg nevidne milosti Bog dal, da hrani vero, jo pomnožuje in utrjuje. Božja beseda podi zmoto, pospešuje čednosti, vzbuja gorečnost, prinaša mir. Zato po pravici pojemo:

„Srečen, srečen, kdor ohrani,
kar nas Jezus je učil,
vsega hudega se brani,
pred katerim je svaril:
vir življenja večnega,
so besede Jezusa.“

Kaj bi pa bila božja pot brez pre-
jemanja sv. zakramentov? Ali ne vigred
brez cvetic, da, drevó brez sadu, njiva
brez žita? Sv. spoved ne briše samo
grehov in oživlja zaslug za nebesa, ki
so vsled težkega greha zamrle, ampak
daje tudi — in to se žal premalo ceni
— posebne milosti za bogoljubno živ-
ljenje. Nič pa ne želi Mati božja bolj
nego videti v nas zastavo častitljivega
vstajenja in večnega življenja. To pa
je sv. obhajilo; kajti ljubi Jezus sam
pravi: „Kdor jé moje meso in pije
mojo kri, ostane v meni in jaz v njem.
Kdor jé od tega kruha, bo živel ve-
komaj.“

Jezus nas je tako ljubil,
je življenje za nas dal,
čudež je ljubezni storil,
da bi v njem pri nas ostal.

Prej, ko se je svojih ločil,
je zapustil živ spomin,
svoje lastno telo 'zročil
nam je v živež božji Sin.

Kdor zavživa tega kruha,
smrti videl on ne bo,
truplo, tempel svet'ga Duha
Jezus spet oživil bo.

Kar smo rekli o pobožnem romanju sploh, da je namreč koristno in Bogu dopadljivo, to velja v veliko večji meri še o procesijah. Tudi procesije imajo predpodobe že v Starem zakonu. Bog je naročil izraelskemu ljudstvu, naj sedemkrat gre v sprevodu okrog Jeriha, da ga bo premagal. V sprevodu so prenašali v času kralja Davida in Salomona skrinjo zaveze. Posebno ganljivo procesijo pa je Jezus sam uredil, ko je na cvetno nedeljo jahal v Jeruzalem. Pač ne moremo dvomiti o veliki koristi cerkvenih sprevodov, če pomislimo, da so: očitno spoznavanje vere, javen dober zgled, zadostilo za javna pohujšanja, jasno obsojanje nevere, glasno priznanje, da gospoduje nad nami Bog in „katerega je poslal Jezus Kristus“. S cerkvenimi sprevodi se tepta tudi oni črv, ki razjeda javno življenje, rodi neznačajnost in toliko škoduje sv. cerkvi, in kateri se imenuje prazen strah pred ljudmi.

Romarji in procesije.

Ker spadajo cerkveni sprevodi in romanja k božji službi v širšem pomenu besede, smo se učili jih splošno ceniti v prejšnjem poglavju; zdaj je treba še nekaj posebej spregovoriti o romanju in procesijah, kojih predmet so sv. Višarje.

Število vseh romarjev vkup znaša na leto okoli 50.000. Gotovo ne trdimo preveč, ako rečemo, da je med njimi 40.000 Slovencev, ki prihajajo iz vseh slovenskih pokrajin. Nemcev pride največ, kakor je umevno, iz Koroškega, Tirolskega in Štajerskega. Zaostajati pa tudi nočejo laške dežele, ki pošiljajo častilce Matere božje na sv. Višarje najraje na god sv. Ane in praznik Marijinega rojstva.

K mizi Gospodovi pa pristopi povprečno na leto 20.000 vernikov.

V prenočišče služijo štiri hiše pod romarsko cerkvijo, ki so vse njena lastnina. Prva pod stopnicami je župnišče, ki se je leta 1907. prenovilo, ali bolje rečeno na novo postavilo, ker je staro bilo tesno in sploh nezadostno. Nekaj zložnosti je pač višarskim du-

hovnikom radi napornega dela prepotrebno, da ne opešajo. To poslopje je namenjeno edino za duhovnike. Druga hiša je gostilna, ki ima kakor tretja in četrta sobe za prenočišče. Ker sv. katoliška cerkev po zgledu

Puharjeva gostilna na višarski planini.

Gospodovem s posebno ljubeznijo objema ubožne ljudi, zato se je tudi na tej božji poti ustanovila kuhinja, v kateri smejo oni, ki si to želijo, sami kuhati. Ta kuhinja je v zadnji hiši pod cerkvijo.

Bajte ali „štanti“ so zasebna last. Tam je na prodaj v izobilju raznovrstnih reči, katere ima petični romar na izbiro, če si hoče omisliti kaj za svoje ljube domačine v spomin.

Že koj o binkošti pride večji del tistih romarjev, ki vsako leto v velikih procesijah obiščejo sv. Višarje. Najimenitnejše teh redno ob določenem času prihajajočih procesij so te-le:

1. Torek pred binkošti je določen za slovenske Štajerce — takozvano celjsko procesijo, ki se zbere večinoma iz savinjske doline. Šteje kakih 800 romarjev, jih je pa bilo tudi že okoli 1700.

2. V sredo istega tedna pride procesija Korošcev iz podjunske doline. Dohajajo po Rožu preko Podgorja in Loč, vračajo pa se preko sv. Križa in Celovca. Število 200—400.

3. Isti dan procesija iz Slovenjega Gradca in Skalic, kateri se pridružijo Korošci iz velikovške okolice. Število 500—900.

4. V četrtek dohajajo Ljubljancani-Cerkničani po številu 300—500.

5. Velika procesija se pomika na sv. Višarje binkoštni pondeljek zvečer

iz raznih krajev Zgornjega Štajerskega in Koroške blizu Brež, Št. Vida in Trga. Pridejo preko Osoj in Beljaka, vrnejo se pa skozi Rož preko Žihpolj in Celovca. Navadno jih je kakih 500.

6. Četrtek po binkošti so si izbrali Štajerci iz okolice nemškega Gradca. Število znaša od 40 do 70.

7. V soboto pred sv. Trojico pride procesija iz Škofje Loke.

8. V torek po prazniku sv. Rešnjega Telesa obišejo višarsko Mater božjo Štajerci iz Štajnca in Obdaha, katerim se pridruži precejšnje število Korošcev iz Labudske doline. Vseh je kakih 100.

9. Nekatera leta sem dohaja oddelek procesije iz Škofje Loke tretjo nedeljo po binkošti.

10. Na god sv. Janeza Krstnika klanjajo se višarski kraljici Žabnice, Ukve in Ovčjavas (600).

11. Popoldne pred tem godom prihajajo vsako drugo leto romarji iz Preddvora na Kranjskem (200).

12. Na predvečer pred sv. Lovrencem srečaš na Višarjah Ivničane, romarje iz Eibiswalda, ki skoro nikoli ne pridejo praznih rok, ampak vselej poklonijo višarski Materi kako mašno

obleko ali drug znaten dar. Med potjo obiščejo preko Spodnjega Dravograda, Rude in Velikovca Gospo Sveto, potem Žihpolje, Št. Janž, Podgorje, Loče, nazaj grede pa sv. Križ pri Beljaku in preko Vrbe Celovec in Dolino. Njih število znaša 150—200.

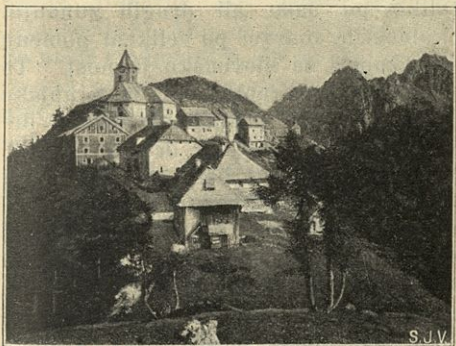
13. Med godom sv. Lovrenca in Veliko Gospojnico prihiti procesija iz Bovca, dočim obiščejo

14. Naborječani in Kokovljani sv. Višarje v nedeljo po sv. Jakobu.

Procesijo navadno pozdravi višarski duhovnik nekaj sto korakov pred cerkvijo z vzvišenega mesta poleg pota, kjer navadna skala nadomešča prižnico. Tam se navadno tudi odslove s primernim nagovorom.

Posebno lep in ganljiv je prihod Zgornjih Štajercev, ki dospejo na binškoštni pondeljek v mraku. Vsak ima prižgano svečico v roki ali na palici. Počasi se pomika dolga vrsta romarjev proti cerkvi, v katero vabi ubrano petje zvonov. Device pojo, možje in žene pa molijo rožni venec. Enako lepo se vrši prihod Ljubljančanov, ki v sprevodu neso kip Matere božje, ki so si ga dali sami napraviti, in ki se

hrani v levi stranski kapelici romarske cerkve. Ko gledaš cerkev vso razsvetljeno s tolikimi lučicami, ves v luči tudi glavni oltar s čudodelno podobo, ko vidiš romarje pred Marijo Devico klečati in solze ginjenosti in

Sv. Višarje od zahoda.

veselja točiti, ko slišiš njih lepo petje in glasne molitve v čast nebeški Kraljici, bi pač moral biti trd kot kamen, ako ne bi zaigrale solze tudi v tvojih očeh. Neizbrisljiv ti ostane ta večer v spominu. Tako izpodbuja na tem

sv. mestu romar romarja k pobožnosti in goreči molitvi.

Procesij, ki ne prihajajo vsako leto in ob določenem času, ne moremo omenjati, bilo bi preobširno. Ne moremo in ne smemo pa molčati o dveh izrednih dogodkih. Nista izredna toliko po času ali drugih zunanjih okolnostih, marveč po velikem pomenu in važnosti za slovensko javnost. To je prihod 800 krepkih mož iz Kranjske l. 1907. in 800 pridnih slovenskih deklet tržaške Marijine družbe l. 1908. V zlatih črkah se bere to v zgodovini višarski, neizbrisljivo je zapisano tudi v srcu Marijinem, in ne more ostati brez sledu in posnemanja. Ko pošilja naš rod toliko mož, naenkrat zbranih, okoli Marijine zastave, in dokler pošilja eno samo mesto cvet svojega ženstva v tolikem številu na sv. Višarje, zaupno gledamo v bodočnost in že vidimo v duhu, kako povsod, kjer se razlega slovenska beseda, vstaja naš rod in se zbira okrog veselo vihrajočih praporov v smislu krščanske organizacije. Da bi se to kmalu izvršilo, da bi vsepovsod kmalu se razvilo sveže krščansko življenje, da bi

naš rod se zavedal svoje moči in svoje — sreče, v to pomozi Bog in višarska Mati Marija!

Sklep.

Videli smo, kaj so sv. Višarje za naše dežele sploh in posebej za pobožne romarje. Ali potrebujejo še priporočila? Ako bi ga bilo treba, bi ga našli v odpustkih, ki so jih sv. Oče iz zakladnice sv. cerkve podelili tej slavni romarski cerkvi za njene obiskovalce in ki so sledeči:

1. Popolni odpustek enkrat v letu, kdor obišče romarsko cerkev, prejme sv. zakramente in moli v namen sv. Očeta.

2. Nepopolni odpustek 7 let in 7 kvadragen, kolikokrat je romar pri sv. maši ali večernicah.

3. Nepopolni odpustek 300 dni, kolikorkrat romar pred podobo Matere božje pobožno moli.

Vsi ti odpustki se morejo podariti dušam v vicah.

Ta milost rimske stolice je ob enem najboljšje potrdilo, da cerkvena oblast visoko ceni višarsko romanje in njegovo plačilo.

Ko jih pa obiščeš, naj bodo tudi tebi sv. Višarje gora Marija. Daruj! In bodi ti kaj drago, kakor Abrahamu Izak. Če Bog terja, da se ga ločiš, ubogaj, daruj!

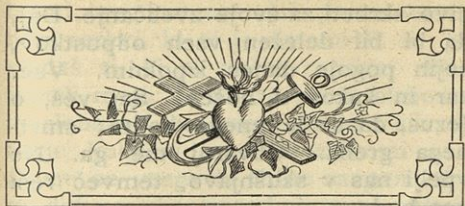
Sv. Višarje ti naj bodo gora Sinaj. Čul si, kaj želi od tebe nebeška Kraljica. Zapovedi naj ti bodo s plamtečimi črkami zapisane v srcu!

Sv. Višarje ti naj bodo gora Karmel! Spremeni se tudi ti! Tvoj obraz naj užari sreče, da si otrok Marijin. Nikoli naj se ti ne otemni oblačilo posvečujoče milosti!

Sv. Višarje naj ti bodo gora Kalvarija. Trpi poleg Marije z Jezusom. Z Jezusom umreš vsamemu grešnemu.

Sv. Višarje naj ti bodo Oljska gora. Vzdigni se nad višarske višave v nebeške. Že zdaj naj bo tvoja hoja, kakor veli sv. apostol Pavel, v nebesih. Tvoja smrt bo tvoj vnebohod, le bodi, bodi Marijin!

Vsakdanje molitve.

Za zjutraj.

Vzhudi se pred tabernakljem, to se pravi: prve tvoje misli naj so pri Jezusu v svetem Rešnjem Telesu in moli že v postelji nekako tako-le:

Jezus, moje edino bogastvo in moje vse! Jaz sem počival, ti pa si bdel in me čuval, da sem doživel nov dan, med tem ko si toliko ljudi poklical v večnost in morebiti na veke zavrnel. Bodi ta dan tebi posvečen. Vse misli moje, vse želje moje, vse besede in vsa dejanja naj bodo prijetno kadilo tebi v čast! Tvojo čast hočem množiti in mar-

ljivo skrbeti za svoje zveličanje. Daj, da bi bil deležen vseh odpustkov, kojih pogoje danes izpolnim. Vse, kar in kakor ti hočeš! Saj veš, o Jezus, da se le enega bojim: smrtnega greha. Obvaruj me ga. Ne vpelji nas v skušnjava, temveč reši nas hudega.

Srce Jezusovo, v tebe zaupam.

(Za zadnji vzdihljaj 300 dni odpustka. — Popolni odpustek enkrat v mesecu, če se vsak dan moli.)

O Marija, moja mati, obvaruj me danes smrtnega greha!

Tri „Češčena si Marija“.

(200 dni odpustka enkrat na dan, če se moli zjutraj in zvečer.)

Pri oblačenju in umivanju misli na svatovsko obleko posvečujoče milosti. Skleni skrbno paziti, da ga ne zgubiš s smrtnim grehom in niti ne oskruniš ali omadežuješ s prostovoljnim odpustljivim grehom.

Nato poklekni in moli:

V imenu Očeta in Sina in sv. Duha. Amen.

(50 dni odpustka, kolikorkrat se ob enem pokrižaš.)

Glej, moj nebeški Oče, klečim pred teboj in te molim. Verujem

trdno vse, kar nas učiš po sv. kato-
liški cerkvi, ki si jo ustanovil in jo
vladaš ti, ki si večna resnica. Po-
množi mojo vero. Od svoje slabosti
in zlobnosti se vsega bojim, ali od
tvoje ljubezni in dobrotljivosti na-
dejam se vsega in trdno zaupam, da
mi daš vse, kar potrebujem, za večno
zveličanje. Saj si nam ti to obljubil,
ki si neskončno zvest v svojih ob-
ljubah. Potrdi moje upanje. In ljubim
te, moj Bog. Nič me ne more in
ne sme ločiti od tebe, ker ti si vir
vse ljubezni in vsega dobrega. Boli
me, da sem grešil in tvoje očetovsko
srce z nepokorščino ranil. Ne zavrzi
skesanega otroka, ki noče več za-
menjati tvoje ljubezni za nobeno
veselje, nobeno bogastvo in posvetno
srečo. Množi zmiraj bolj in bolj mojo
ljubezen do tebe, mojo vdanost in
zvestobo.

(7 let in 7 kvadragen, kolikorkrat se
obude tri božje čednosti s katerimikoli be-
sedami. — Popolni odpustek enkrat v me-
secu, če se to stori vsak dan. — Popolni
odpustek v smrtni uri, ako se je to molilo
pogosto v življenju.)

**Preblážena Devica Marija, bodi ta
dan moja dobra mati!**

O Gospa moja, o Mati moja, tebi se popolnoma darujem; in da ti svojo vdanost dokažem, ti danes posvečujem svoje oči, svoja ušesa, svoja usta, svoje srce in sebe popolnoma vsega. Ker sem tedaj tvoj, o dobra Mati, ohrani in brani me kakor svojo posest in lastnino. (100 dni odp.)

Angelu varihu.

Angel božji, ki si moj varih, mene po nebeški dobrotljivosti ti izročnega varovanca razsvetluj, varuj, vladaj in vodi. Amen. (100 dni odp.)

Ako si pri kaki bratovščini, opravi njene molitvi.

Črez dan.

Ko zagledaš cerkev, v kateri je sveto Rešnje Telo:

Srce Jezusovo v presv. Rešnjem Telesu, ki goriš ljubezni do nas, vžgi naša srca ljubezni do tebe.

(200 dni odp.)

V skušnjavi.

O Gospa moja, o Mati moja, spomni se, da sem tvoj, varuj me, brani me kakor svojo posest in lastnino. (40 dni odp.)

V zopernostih.

Zgodi se, bodi hvaljena in na veke poveljevana, najpravičnejša, najvišja in najljubeznivejša volja božja v vsem.

(100 dni odp. enkrat na dan. — Popolni odpustek enkrat v letu, ako se je molilo tako vsak dan, in popolni odpustek, v smrtni uri, kdor je pogosto v življenju tako vzdihnil.)

Večerna molitev.

Moj Gospod in moj Bog! Iz srca se ti zahvaljujem za toliko dobrot, ki si mi jih ta dan skazal na duši in na telesu. Zagrnila se je nova brazda na njivi mojega življenja. O da bi bil ta dan sejal mnogo dobrih del za veselo žetev na onem svetu. Ali sejal sem tudi ljulike, žalil sem te, o moj Bog, z grehom.

(Izprašaj kratko svojo vest in obudi potem kes ali obžalovanje.)

O moj Bog, sram me je in boli me, da nisem preživel tega dneva brez greha. Žalil sem te in ranil tvoje očetovsko srce. Čemu sem vendar to storil? Nad vse bi bil srečen, ako bi mogel zdaj reči: bil

sem ves dan poslušen in dober otrok nebeškega očeta. Zdaj uvidim svojo krivico, pa kam naj grem, če ne k tebi, Oče, ki ne zavržeš skesanega otroka? Odpusti, Oče, da v tvoji milosti in v objemu tvoje ljubezni zaspim.

Zagrni me, o blažena mati Marija, s svojim varstvenim plaščem in svojo materno roko raztegni nad me, da mi nič ne škoduje na duši in telesu. O Gospa moja, o Mati moja, spomni se, da sem tvoj, varuj me, hrani me kakor svojo posest in lastnino.

Angel moj, ko jaz počivam, moli ti poleg mene tudi mesto mene ljubeza Boga.

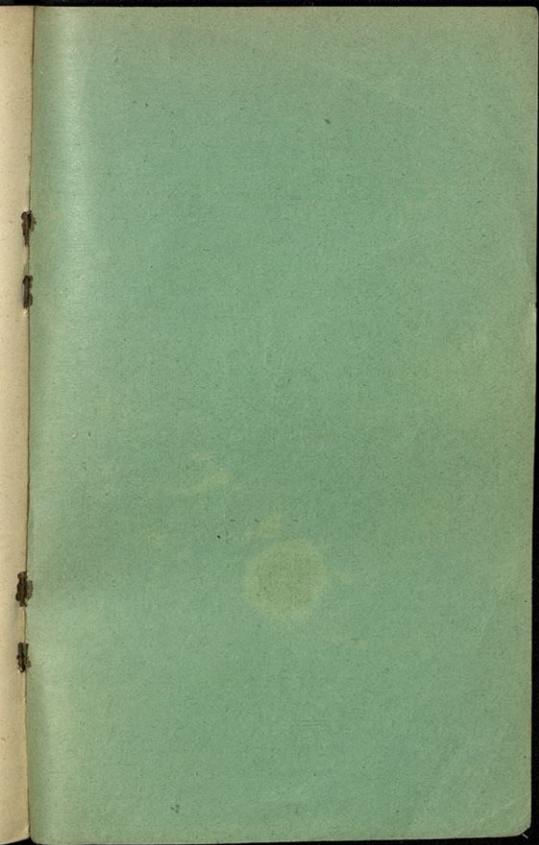
Moli potem rožni venec ali vsaj eno desetico in podaj se, ko se uležeš, v duhu pred tabernakelj. Tam na oltarjevih stopnicah zaspi kakor Samuel v šotoru Gospodovem.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000512844

512

Natisnila
Tiskarna Družbe sv. Mohorja
v Celovcu.